

Protocol Dyscalculie

Christelijk College de Noordgouw Heerde

september 2020

Mw. H. Bezuijen - Braam
conrector

mw. M.J.N. Boterman - Balemans (MSEN)
zorgcoördinator

mw. W.G. van der Stege - Bijsterbosch
zorgcoördinator

Christelijk College

de Noordgouw

Inleiding

Het rekenonderwijs in het VO heeft de laatste jaren veel in de belangstelling van de media en hoog op de politieke agenda gestaan. Rondom de (afschaffing van de) verplichte rekentoets zijn er vele wijzigingen geweest. Het doel van het rekenonderwijs blijft echter bestaan en dat is het bevorderen van de functionele gecijferdheid, zodat leerlingen zich in de samenleving en in hun vervolgoopleidingen goed kunnen redden. Daarbij is het van belang dat het rekenonderwijs aansluit bij de onderwijsbehoeften van de leerling om het aantal leerlingen met (ernstige) rekenproblemen te verminderen.

Dit dyscalculieprotocol is gebaseerd op het landelijke protocol *Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie 2* (protocol voor VO), geschreven in opdracht van het ministerie van OCW. Het is een vervolg op het protocol ERWD1 dat in 2011 verscheen als protocol voor het PO. De in 2011 ingezette lijn is doorgetrokken naar het VO en MBO in de publicaties ERWD2 en ERWD3. De uitgangspunten en de uitwerking van de drie protocollen sluiten geheel op elkaar aan. Doel van deze protocollen is scholen richtlijnen te bieden voor het vorm en inhoud geven aan goed rekenonderwijs.

Wat is dyscalculie?

Er zit verschil tussen ernstige rekenproblemen en dyscalculie. Ernstige rekenproblemen kunnen ontstaan als er onvoldoende afstemming wordt gerealiseerd tussen het (reken)onderwijs en de onderwijsbehoeften van de leerling. Van **dyscalculie** wordt gesproken als ernstige rekenproblemen, ondanks langdurige deskundige begeleiding en zorgvuldige afstemming, hardnekkig blijken en onveranderd blijven bestaan. Een leerling heeft dyscalculie als er een officiële verklaring is afgegeven en het onderzoek mede ondertekend is door een orthopedagoog-generalist / GZ-psycholoog. Hoeveel last een leerling van dyscalculie heeft, verschilt per individu. De school probeert in samenspraak met ouders te bepalen wat nodig is voor de leerling.

Signalering en doorverwijzing

Bij de aanmelding van nieuwe leerlingen wordt bij de informatie van de basisschool gekeken of een leerling in het bezit is van een dyscalculieverklaring, dan wel of er vermoedens zijn van dyscalculie. Als een leerling beschikt over een dyscalculieverklaring, dan is het noodzakelijk dat de school een kopie van de dyscalculieverklaring in haar bezit krijgt om faciliteiten te kunnen verlenen. Daarnaast is het voor school wenselijk om een kopie van het onderzoeksverslag te krijgen.

Voor leerlingen die in het bezit zijn van een **dyscalculieverklaring** wordt waar nodig een gesprek ingepland. Hierin wordt uitleg gegeven over dyscalculie en wordt er gekeken in hoeverre de leerling belemmerd wordt door de dyscalculie. Vervolgens wordt op maat (handelingsgericht) bepaald welke faciliteiten helpend zijn en zullen worden geïntroduceerd. Waar wenselijk kan een dergelijke voorlichting ook voor ouders georganiseerd worden (individueel of groepsgewijs).

Leerlingen bij wie **vermoedens** zijn van dyscalculie worden extra in de gaten gehouden, onder andere door middel van een signaleringstoets (aan het begin van het schooljaar) in de brugklas (via Diacijfer) en observaties van docenten. Voor school is het van belang om geboden hulp gedurende de basisschoolperiode alvast goed in kaart te hebben bij de start op school. Waar nodig zal dit nagevraagd worden bij ouders en/of de basisschool (na toestemming).

Na de start op de Noordgouw zal waar nodig, in overleg met ouders, een screening worden gedaan op het gebied van dyscalculie.

In de brugklas worden (de al eerder benoemde) signaleringstoetsen afgenomen op het gebied van lezen, spellen en rekenen. De uitslagen voor het onderdeel rekenen worden besproken door de wiskundeleraar(en) en de orthopedagoog. Leerlingen die onvoldoende scores (en soms ook leerlingen die in het risicogebied vallen) kunnen ingedeeld worden voor RT op het gebied van rekenen. Leerlingen uit de atheneum plusklas worden (in beginsel) niet ingedeeld voor RT lessen.

RT staat voor Remedial Teaching en betekent dat er extra hulp op dit gebied wordt geboden. Een leerling kan ook op verzoek van de mentor of de vakdocent ingedeeld worden voor deze RT. RT wordt driemaal per schooljaar aangeboden in de brugklas; elke ronde beslaat een periode van zeven weken. Naast rekenen bestaan er diverse RT-groepen voor taal (begrijpend lezen en spellen) en motorische ontwikkeling. Leerlingen kunnen per ronde maar bij één RT-groep ingedeeld worden. Alle RT-groepen vinden op hetzelfde moment plaats. Als de leerling in aanmerking komt voor deze hulp dan ontvangen ouders hier bericht over per mail. De RT is erop gericht om een opgelopen achterstand te verkleinen en is daarom niet vrijblijvend.

Screening

Een screening op het gebied van dyscalculie is geen daadwerkelijk dyscalculieonderzoek. Het gaat hierbij om een kort onderzoek waarin gekeken wordt of er aanwijzingen zijn in de richting van dyscalculie. Vanuit een screening kan worden bepaald of vervolgonderzoek wenselijk is. Een screening vindt op school plaats en kan onder andere ingezet worden wanneer er vanuit de basisschool vermoedens zijn van dyscalculie (of wanneer LVS-gegevens hier aanleiding toe geven; LVS = Leerlingvolgsysteem) en deze binnen het voortgezet onderwijs worden herkend. De uitslag van de signaleringstoets, het cijferbeeld rekenen/wiskunde en observaties van docenten worden meegenomen bij deze screening.

Dyscalculieonderzoek

Als vanuit de screening aanwijzingen naar voren komen voor dyscalculie dan wordt dit in het verslag van de screening aangegeven. Tevens wordt er dan aangegeven dat vervolgonderzoek wenselijk is. In overleg met ouders wordt besloten of de leerling aangemeld wordt voor vervolgonderzoek. Aan een dyscalculieonderzoek zijn kosten verbonden. Informatie over de kosten kunnen opgevraagd worden bij school.

Het onderzoek wordt deels uitgevoerd door de orthopedagoog van school en deels door een psychodiagnostisch medewerker van het Expertiseteam van Landstede VO (Ossenkamp, Zwolle). Het onderzoek wordt mede ondertekend door een orthopedagoog-generalist / GZ-psychooloog. Als uit het onderzoek de diagnose dyscalculie komt, is deze diagnose onbeperkt geldig. Ouders zijn er vrij in hun kind extern te laten onderzoeken op dyscalculie. Dit moet door een bevoegd deskundige worden gedaan (zie kopje: Wat is dyscalculie?). De kosten zijn geheel voor ouders.

Ook na de brugklas blijft de school alert op dyscalculie en bestaat de mogelijkheid om leerlingen te laten onderzoeken. Onderzoek wordt bij voorkeur in de onderbouw uitgevoerd. Om een diagnose te mogen stellen dient er voldoende hulp geboden te zijn op het gebied van rekenen/wiskunde om de didactische resistentie aan te kunnen tonen. Omdat dit een intensief programma vereist is externe hulp vaak noodzakelijk.

Na de brugklas kan het volgende nog worden geboden:

- Bijles door een ouderejaars leerling (betaalde service)
- Extra aandacht vanuit de vakdocent (op aanvraag bij de vakdocent zelf).

Aanpassing van het onderwijs voor leerlingen met dyscalculie

Vrijstelling voor wiskunde op basis van dyscalculie is volgens de wettelijke regelingen in de onderbouw niet mogelijk. In de bovenbouw is dit evenmin mogelijk bij een sector/profiel waarbij wiskunde verplicht in het vakkenpakket zit. Echter is het binnen de mavo mogelijk om een sector te kiezen zonder wiskunde. Binnen het profiel C&M havo is het eveneens mogelijk om een vakkenpakket te kiezen zonder wiskunde. Deze keuze voor een sector/profiel zonder wiskunde geldt voor alle leerlingen. Het is verstandig om bij een eventuele vervolgopleiding na te gaan of het volgen van een sector/profiel zonder wiskunde nadelig kan werken voor (toelating tot) deze betreffende vervolgopleiding.

Faciliteiten die – waar nodig – geboden kunnen worden aan leerlingen met een dyscalculieverklaring:

- De leerling krijgt een schoolpas met oranje achterkant om – indien nodig - te kunnen laten zien dat hij/zij recht heeft op tijdverlenging.
- De extra tijd geldt bij toetsen waarbij gerekend moet worden: ongeveer 20% meer dan de reguliere tijd. Bij de eindexamens is maximaal een half uur tijdverlenging toegestaan bij de vakken waarbij rekenen een wezenlijk onderdeel is.
- Toestaan van het gebruik van een rekenmachine.
- Bij alle vakken (toetsen) waarin rekenen een wezenlijk onderdeel vormt mag een leerling met een dyscalculieverklaring gebruik maken van de door het CvTE uitgegeven standaard rekenkaart. De voorheen eveneens toegestane uitgebreidere rekenkaarten zijn met ingang van schooljaar 2019-2020 bij het eindexamen niet langer toegestaan. In de aan het eindexamen voorafgaande jaren kan de betreffende leerling desgewenst nog wel de beschikking krijgen over de uitgebreidere rekenkaarten, welke echter geleidelijk afgebouwd dienen te worden naarmate het eindexamen nadert.
- Bij mogelijke rekentoetsen (als aparte vaktoets) mag zowel een leerling met een dyscalculieverklaring als een leerling bij wie ernstige rekenproblemen zijn geconstateerd zonder dat er sprake is van een dyscalculieverklaring, gebruik maken van zowel de standaard CvTE rekenkaart als de uitgebreide rekenkaart.

Afsluitende rekentoets en schoolexamen

Met ingang van schooljaar 2020-2021 is de centrale rekentoets als onderdeel van het verplichte examenpakket voor alle leerlingen in het VO afgeschaft. Leerlingen die in schooljaar 2020-2021 en daarna het schooldiploma behalen leggen geen rekentoets meer af.

Voor leerlingen die geen eindexamen doen in het vak wiskunde is het echter wel van belang dat het vervolgonderwijs kan zien wat het rekenniveau van een leerling is. Daarom wordt voor deze leerlingen een schoolexamen rekenen afgenomen. Dit betreft alleen mavo leerlingen (reken referentieniveau 2F) en havo leerlingen met het profiel C&M (rekenniveau 3F) die geen wiskunde volgen in de bovenbouw. Op de Noordgouw wordt dit schoolexamen afgenomen in 2 afzonderlijke examens, waarbij een en ander is beschreven in de

respectievelijke PTA's. Deze leerlingen worden gedurende 1 RT-uur per week begeleid door een docent rekenen/wiskunde. Het resultaat voor het schoolexamen rekenen telt niet mee in de examenuitslag, maar wordt vermeld op een bijlage bij de cijferlijst.

Op termijn zal een nieuw reken- en wiskundecurriculum worden ingevoerd, waarin rekenen naar verwachting weer een plaats zal krijgen, met dan de nadruk op rekenlessen in de onderbouw. Zolang hierover geen besluiten genomen zijn is het afwachten tot nieuw beleid geformuleerd kan worden.